

RADA EVROPSKÉ UNIE

Rada společně s Evropským parlamentem přijímá v podobě nařízení a směrnic právní předpisy Evropské unie a připravuje rozhodnutí a právně nezávazná doporučení. V rozsahu svých pravomocí přijímá rozhodnutí prostou většinou, kvalifikovanou většinou, nebo jednomyslnou shodou v závislosti na právním základě předpisu, u něž je nutný její souhlas.

PRÁVNÍ ZÁKLAD

V rámci jednotného institucionálního rámce Evropské unie vykonává Rada pravomoci, které jí jsou svěřeny v článku 16 Smlouvy o Evropské unii (SEU) a v člancích 237 až 243 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU).

ÚLOHA

A. Právní předpisy

Na základě návrhů předkládaných Komisí přijímá Rada právní předpisy Unie ve formě nařízení a směrnic, a to buď společně s Evropským parlamentem v souladu s článkem 294 SFEU (řádný legislativní postup), nebo sama po konzultaci s Parlamentem (viz [1.2.3](#)). Rada rovněž přijímá určitá rozhodnutí a vydává nezávazná doporučení (článek 288 SFEU) a usnesení. Rada a Parlament stanoví obecná pravidla pro výkon a provádění pravomocí svěřených Komisi nebo vyhrazených samotné Radě (čl. 291 odst. 3 SFEU).

B. Rozpočet

Rada je jednou ze dvou složek rozpočtového orgánu, který přijímá rozpočet Unie, přičemž druhou složkou je Evropský parlament (viz [1.2.5](#)). Dále Rada zvláštním legislativním postupem a jednomyslně přijímá rozhodnutí o ustanoveních pro systém vlastních zdrojů Unie a pro víceletý finanční rámec (články 311 a 312 SFEU). V případě víceletého finančního rámce musí vyjádřit souhlas většina poslanců Parlamentu. Nejnovější rámec (2014–2020) přijal Parlament v listopadu 2013. Rada sdílí oddíl II rozpočtu EU (čl. 43 první pododstavec písm. b) finančního nařízení) s Evropskou radou, i když se jedná o dva různé orgány.

C. Další pravomoci

1. Mezinárodní dohody

Rada uzavírá mezinárodní dohody Unie, které vyjednává Komise a jež ve většině případů vyžadují souhlas Parlamentu (čl. 218 odst. 6 SFEU).

2. Jmenování

Rada na základě rozhodnutí kvalifikovanou většinou (od uzavření Niceské smlouvy) jmenuje členy Účetního dvora, Evropského hospodářského a sociálního výboru a Výboru regionů.

3. Hospodářská politika

Rada zajišťuje koordinaci hospodářských politik členských států (článek 121 SFEU) a přijímá politická rozhodnutí v měnové oblasti, aniž jsou však dotčeny pravomoci Evropské centrální banky. Zvláštní pravidla platí pro členy Euroskupiny, kteří si volí předsedu na dobu dvou a půl roku (články 136 a 137 SFEU). Většinou se ministři financí Euroskupiny scházejí den před zasedáním Rady pro hospodářské a finanční věci.

Rada rovněž vykonává některé funkce správy ekonomických záležitostí v rámci evropského semestru. Na začátku cyklu na podzim prozkoumá na základě roční analýzy růstu zvláštní doporučení určená pro eurozónu a v červnu a červenci – poté, co je schválí Evropská rada – přijme doporučení pro jednotlivé země.

Článek 136 SFEU byl změněn rozhodnutím Rady č. 2011/199/EU a vstoupil v platnost dne 1. května 2013 poté, co jej ratifikovaly všechny členské státy. Nyní tvoří právní základ stabilizačních mechanismů, jako je Evropský mechanismus stability (viz [2.6.8](#)).

4. Společná zahraniční a bezpečnostní politika ([5.1.1](#)) a ([5.1.2](#))

Lisabonská smlouva dala EU, která nahradila Evropské společenství, právní subjektivitu. Tato nová smlouva rovněž zrušila strukturu o třech pilířích. Oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí se staly plnohodnotnými oblastmi činnosti Unie a ve většině případů podléhají řádnému legislativnímu postupu. Avšak co se týče zahraniční a bezpečnostní politiky, jedná Rada při přijímání společných postojů, určování společných činností a vypracovávání úmluv i nadále podle zvláštních předpisů.

Někdejší mechanismus trojky byl nahrazen novým systémem: Rada pro zahraniční věci je pod stálým vedením vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a nyní úzce spolupracuje s Komisí. Je jí nápomocen generální sekretariát Rady a Evropská služba pro vnější činnost.

ORGANIZACE

A. Složení

1. Členové

Rada se skládá z jednoho zástupce každého členského státu na ministerské úrovni „zmocněného zavazovat vládu tohoto členského státu“ (čl. 16 odst. 2 SEU).

2. Předsednictví

S výjimkou Rady pro zahraniční věci předsedá Radě zástupce členského státu, který vykonává předsednictví Unie: toto předsednictví se mění každých šest měsíců podle pořadí, které určí Rada jednomyslným rozhodnutím (čl. 16 odst. 9 SEU). Předsednictví všech složení Rady, s výjimkou Rady pro zahraniční věci, zajišťují předem určené skupiny tří členských států vždy po dobu 18 měsíců, přičemž každý stát se postupně ujme předsednictví na dobu šesti měsíců.

V příštích šesti letech budou předsednictví vykonávána v následujícím pořadí: Finsko ve druhé polovině roku 2019, Chorvatsko a Německo v roce 2020, Portugalsko a Slovinsko v roce 2021, Francie a Česká republika v roce 2022 a Švédsko a Španělsko v roce 2023. Evropská rada je oprávněna pořadí předsednictví změnit (čl. 236 písm. b) SFEU).

3. Přípravné orgány

Práci Rady připravuje a úkoly, jimiž jej Rada pověří, plní Výbor stálých zástupců vlád členských států (COREPER) (článek 240 SFEU). Tomuto výboru předsedá zástupce členského státu, který vykonává předsednictví Rady ve složení pro obecné záležitosti, je zde tedy převzato rotující předsednictví. Politickému a bezpečnostnímu výboru, který sleduje vývoj mezinárodní situace v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky, však předsedá zástupce vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku.

Výbor COREPER se schází každý týden a připravuje práci Rady a koordinuje činnost související se spolurozhodováním s Evropským parlamentem. Je rozdělen na dvě skupiny: COREPER I, složený ze zástupců stálých zástupců, připravuje práci v techničtějších oblastech, k nimž patří zemědělství, zaměstnanost, vzdělávání či životní prostředí; COREPER II se zabývá spíše záležitostmi „vysoké politiky“, kam patří především zahraniční věci, hospodářské a měnové záležitosti nebo spravedlnost a vnitřní věci. Výboru stálých zástupců asistuje při jeho přípravné práci desítky výborů a na sto specializovaných pracovních skupin.

B. Fungování

V závislosti na projednávané záležitosti přijímá Rada svá rozhodnutí prostou většinou, kvalifikovanou většinou, nebo jednomyslně (viz [1.2.3](#) a [1.2.4](#)). Jedná-li Rada jako tvůrce právních předpisů, jsou její zasedání přístupná veřejnosti (čl. 16 odst. 8 SFEU). Generální tajemník Rady je jmenován Radou v souladu s článkem 240 SFEU. Zasedání Rady se konají v Bruselu, ale i v Lucemburku (dubnová, červnová a říjnová zasedání). V současné době existuje deset složení Rady, z nichž tři zasedají pravidelně (obecné záležitosti, vnější vztahy a hospodářské a finanční věci (ECOFIN)).

1. Prostá většina

Prostá většina znamená, že rozhodnutí je přijato, převyšuje-li počet hlasů v jeho prospěch počet hlasů v jeho neprospěch. Každý členský stát disponuje jedním hlasem. Pravidlo prosté většiny se použije v případě, že Smlouva nestanoví jinak (čl. 238 odst. 1 SFEU). Jedná se tedy o výchozí postup rozhodování. V praxi se však používá jen u malého počtu rozhodnutí: vnitřní nařízení Rady, organizace sekretariátu Rady a předpisy, kterými se řídí výbory stanovené ve Smlouvě.

2. Kvalifikovaná většina

a. Mechanismus

V mnoha případech Smlouva stanoví, že rozhodnutí musí být přijata hlasováním kvalifikovanou většinou, jež vyžaduje více hlasů než prostá většina. V těchto případech se již neuplatňuje rovnost hlasovacích práv. Každá země disponuje stanoveným počtem hlasů, který odpovídá počtu obyvatel (čl. 205 odst. 2 Smlouvy o ES a od

listopadu 2014 článek 238 SFEU). Od 1. ledna 2007 bylo zavedeno nové vážení hlasů a kvalifikované většiny je dosaženo, jsou-li splněny tyto podmínky: rozhodnutí získá alespoň 260 hlasů z celkového počtu 352 hlasů (73,86 %), rozhodnutí je schváleno většinou členských států a rozhodnutí získá souhlas alespoň 62 % obyvatel Unie (dodržení tohoto kritéria je ověřováno na základě žádosti členského státu).

Lisabonská smlouva zrušila systém váženého hlasování a řídí se pravidlem dvojí prosté většiny: 55 % členů Rady (72 % v případě, že návrh nepředložila Komise nebo vysoký představitel), což znamená nejméně 15 z nich (nebo 21, když iniciativa nepochází od Komise nebo vysokého představitele), kteří zastupují členské státy, jejichž obyvatelstvo představuje nejméně 65 % celkové populace Unie). Tento nový systém je v platnosti od 1. listopadu 2014.

b. Oblast působnosti

Lisabonská smlouva opět rozšířila využití procesu rozhodování pomocí kvalifikované většiny. Hlasování kvalifikovanou většinou bylo zavedeno nebo rozšířeno u 68 právních základů a ve většině případů k tomu došlo společně se zavedením řádného legislativního postupu (včetně mnoha oblastí, které dříve patřily do třetího pilíře). Kvalifikovaná většina se rovněž používá u jmenování předsedy a členů Komise a členů Účetního dvora, Evropského hospodářského a sociálního výboru a Výboru regionů (viz [1.2.3](#) a [1.2.4](#)).

3. Jednomyslnost

Jednomyslnost je Smlouvou vyžadována pouze u několika oblastí, které ovšem patří k těm nejvýznamnějším (zdanění, sociální politika atd.). Tato Lisabonská smlouva zachovala. Nicméně v čl. 48 odst. 7 SEU je zavedena přechodná doložka, která Radě umožňuje v některých záležitostech přijímat rozhodnutí kvalifikovanou většinou, a nikoli jednomyslně. Rada může kromě toho u některých politik (jednomyslně) rozhodnout o rozšíření hlasování kvalifikovanou většinou (např. čl. 81 odst. 3 SFEU o záležitostech rodinného práva přesahujících hranice jednotlivých států).

Obecně však Rada spíše usiluje o dosažení jednomyslnosti i u záležitostech, kde to není nezbytné. Tato tendence vyplývá z „Lucemburského kompromisu“ přijatého v roce 1966, jímž byl ukončen konflikt mezi Francií a ostatními členskými státy, který spočíval v tom, že Francie u některých záležitostech odmítla přejít z jednomyslného hlasování na hlasování kvalifikovanou většinou. Znění kompromisu je následující: „Pokud jsou v případě rozhodnutí, která mají být přijata kvalifikovanou většinou na návrh Komise, v sázce zájmy jednoho nebo více partnerů, členové Rady se budou snažit nalézt v přiměřeném čase řešení, které bude moci být přijato všemi členy Rady, a budou navzájem respektovat své zájmy a zájmy Společenství“.

Podobné řešení bylo uplatněno i v roce 1994. Takzvaný „lóanninský kompromis“ chrání zájmy členských států, které nemají daleko k vytvoření blokační menšiny, a to tak, že pokud by tyto státy vyjádřily záměr nesouhlasit s přijetím rozhodnutí Rady kvalifikovanou většinou, učinila by Rada v rámci svých pravomocí vše pro to, aby v přiměřeném čase dosáhla řešení, jež uspokojí velkou většinu států.

Stejný účel mělo nedávné ustanovení o možnosti odložit zavedení nového systému dvojí většiny z roku 2014 až do 31. března 2017. To umožňovalo uplatnit na

žádost členského státu dřívější pravidlo hlasování kvalifikovanou většinou zakotvené v Niceské smlouvě (viz [1.2.3](#)).

Eeva Pavy
05/2019

